

ЖАЯУҒА ЖОЛ
БЕРМЕГЕНГЕ
ЖАЗА ҚАТАҢ

3

КӨНЕ ШАҒАРДА
ЕСІРТКІМЕН КҮРЕС
КҮШЕЙІП КЕЛЕДІ

4

JAMBYL TARAZ

№79 (2095) 7 қазан 2026 жыл, сәрсенбі

Қоғамдық-саяси газеті

1996 жылдың 16 ақпанынан бастап шығады

► МЕРЕКЕ МЕЗІРЕТІ

ҰЛАҒАТТЫ ҰСТАЗДАР ҰЛЫҚТАЛДЫ

Қала әкімі Бақытжан Орынбеков үздік мұғалімдерді марапаттады

2

► ҚАЛА ӘКІМДІГІНДЕ

2

ЖЫЛЫТУ МАУСЫМЫНА ДАЙЫНДЫҚ ЖҮЙЕЛІ

► СЕРІК ТОМАНОВ-70

«Құс қанат ғұмыр»

Жамбыл облысында белгілі ақын, журналист Серік Томановтың 70 жылдығына арналған «Құс қанат ғұмыр» атты еске алу кеші өтті. Әдеби-сазды шараға облыс әкімі Ербол Қарашөкеев, елімізге белгілі ақын-жазушылар, мемлекет және қоғам қайраткерлері, өнер өкілдері мен ақынның оқырмандары қатысты. Кешті танымал ақын Ерлан Жүніс жүргізді.

Жиында Серік Томановтың «Құс қанат менің ғұмырым» атты жыр жинағының тұсаукесері өтіп, ақынның шығармалары негізінде поэзиялық композиция ұсынылды.

Көне шаһардың шамшырағына — 30 жыл

► ҚҰЛАҚҚАҒЫС

Тараз қаласында №57 қоғамдық көлік бағытының жүру сызбасы өзгертіліп, бұрын қызмет көрсеткен ескі автобустар жаңасына алмастырылды. Жаңартылған бағыт бойынша автобустар 5 қазаннан бастап желіге шықты.

№57 ҚОҒАМДЫҚ КӨЛІКТІҢ

БАҒЫТЫ ҰЗАРТЫЛДЫ

Тұрғындардың өтініштері ескеріле отырып, маршруттың жүру бағыты «Жансая» (11) шағынауданынан «Әуежай» алабына дейін ұзартылды. Енді №57 автобус «Ауыл Береке» базарынан Желтоқсан, Ықылас Дүкенұлы көшелері, «Жансая» және «Бәйтерек» шағынаудандары арқылы «Әуежай» алабына дейін қатынайды.

Маршрутта ұзындығы 12,5 метр болатын «Yutong» маркалы төмен еденді автобустар қызмет көрсетеді. Сыйымдылығы 90 жолаушыға дейін жететін көліктер бейнебақылау камераларымен және электронды төлем жүйесімен жабдықталған.

Қазіргі таңда маршрут бойынша автобустардың жүру жиілігі 13 минутты құрайды.

Тараз қаласы әкімдігі

2

► ШАМШЫРАҚ

МҰҒАЛІМ МӘРТЕБЕСІ – МЕМЛЕКЕТ МЕРЕЙІ

Жамбыл облысының әкімі Ербол Қарашөкеев Ұстаздар күніне орай ұйымдастырылған «Ұстаз – ұлт келбеті» атты мерекелік шараға қатысып, өңірдің білім саласында еңбек етіп жүрген педагогтар мен ардагерлерді кәсіби мерекесімен құттықтады.

Салтанатты жиында өңір басшысы жамбылдық педагогтарға ізгі тілегін білдіріп, ұстаздықтың жауапкершілігі мол, үнемі ізденіспен жаңашылдықты талап ететін кәсіп мамандық екенін атап өтті.

– Бүгінде облыстың білім беру саласында 40 мыңға жуық педагог еңбек етеді. Ұстаздарымыздың еңбегі оқушыларымыздың жетістіктерінен көрінеді. Облыс командасы өткен оқу жылында республикалық ғылыми жобалар конкурсында қатарынан 17-ші жыл «Ең үздік команда» атағын қорғап қалды. Биік белестерді бағындырып жүрген шәкірттеріміз – сіздердің еңбектеріңіздің нақты нәтижесі.

Мемлекет басшысы Қасым-

Жомарт Тоқаев: «Менің мақсатым – ұстазды қоғамымыздың басты кейіпкері ретінде дәріптеу», – деген болатын. Бұл сөз ұстаз еңбегінің қоғамдағы маңызын айқындайды, – деген Ербол Шырақпайұлы өңірдің білім беру жүйесін дамытуға қосқан үлесі, өскелең ұрпақты оқыту мен тәрбиелеудегі жетістіктері үшін 64 педагогқа арнайы марапаттарды табыстады.

Атап айтсақ, Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығына сәйкес, Меркі ауданындағы И.Трубицын атындағы №17 жалпы білім беретін мектеп-гимназияның мұғалімі Нағима Қаймалакова «Парасат» орденімен наградталды. Ал Тараз қаласындағы білім саласының ардагері Қансұлу

Сапекова мен Шу ауданындағы №10 Шу колледжінің директоры Токжан Мұсаева «Құрмет» орденіне ие болды. «Айша бибі» атындағы дарынды қыз балаларға арналған мамандандырылған «Білім-Инновация» лицей-интернатының мұғалімі Елена Белоуска, Жамбыл ауданы білім бөлімінің әдістемелік кабинет меңгерушісі Назаркүл Жампейісоваға, Тараз қаласындағы Ә.Бөкейханов атындағы №1 гимназияның мұғалімі Гүлмира Помашеваға және Б.Бесбаев атындағы мектеп-гимназияның мұғалімі Зухра Үсенбаеваға «Ерен еңбегі үшін» медалі табысталды. Сондай-ақ Тараз қаласындағы №9 орта мектептің директоры Роза Тұрмысова Қазақстан Республикасы Президентінің Құрмет грамотасымен, білім саласының ардагері Бақытжан Нұржанова Алғыс хатымен марапатталды.

Бұдан бөлек, Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің «Еңбек ардагері» медалі, «Ы. Алтынсарин», «Білім беру ісінің құрметті қызметкері» төсбелгілері, Жамбыл облысы әкімінің «Облысқа сіңірген еңбегі үшін» белгісі, Құрмет грамотасы мен Алғыс хаты табысталды.

Сонымен қатар білім беру саласының ардагерлері мен үздіктеріне, мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, қосымша және арнайы білім беру ұйымдарының педагогтарына, аудандық білім бөлімдерінің әдіскерлеріне қаржылай сыйақы берілді.

Салтанатты жиын мерекелік концерттік бағдарламамен жалғасып, жамбылдық ұстаздарға көтеріңкі көңіл күй сыйлады.

Ақбота НҮРСЕЙІТҚЫЗЫ

► ЖАЛҒАСЫ БАСЫ 1-БЕТТЕ

ҰЛАҒАТТЫ ҰСТАЗДАР ҰЛЫҚТАЛДЫ

Қала әкімі Бақытжан Орынбеков үздік мұғалімдерді марапаттады

Кеше Тараздағы «Бақытты болашақ» оқушылар сарайында Мұғалімдер күніне орай «Ұстаз – ұлттың шамшырағы» атты мерекелік шара өтті. Салтанатты жиынға Тараз қаласының әкімі Бақытжан Орынбеков қатысып, ізгі тілегін жеткізді.

– Бүгінде қаламызда өскелең ұрпақты сапалы біліммен қамтамасыз ету мақсатымен ауқымды жұмыстар атқарылып жатыр. Атап айтқанда, соңғы 3 жылда 7 жаңа мектеп, 2 жапсарлас ғимарат пайдалануға берілді. Нәтижесінде оқушы орны 7 580-ге артты. Оның ішінде Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың тапсырмасымен қолға алынған «Келешек мектептері» ұлттық жобасы аясында заман талабына сай 4 оқу ошағы ашылып, онда 6 мыңнан аса бала білім алуда.

Білім мекемелерін жаңғырту бойынша да жүзеге асырылып жатқан ілкімді істер жетерлік. Мәселен, соңғы 3 жылдың бекерінде 7 мектеп ғимаратына күрделі жөндеу жүргізілді. Бұған қоса биыл «Орта білім беру нысандарына кешенді жөндеу жұмыстарын жүргізудің 2025-2029 жылдарға арналған жоспары» аясында №54 орта мектеп ғимараты жаңғы-

ртудан өтті.

Осындай жүйелі жұмыстардың нәтижесінде өткен оқу жылында мектеп оқушылары пәндік олимпиадалар мен ғылыми жобалар байқауларында, интеллектуалдық конкурстар мен шығармашылық жарыстарда жоғары нәтижелер көрсетіп, жүлдегерлер саны алдыңғы жылмен салыстырғанда 16 пайызға өсті. Қос оқу ордасы республиканың «100 Үздік олимпиада мектебінің» қатарына еніп,

білім сапасында оң динамика қалыптасты. Сондай-ақ оқушыларымыз өнер, спорт, ғылым бағыттарында биік белестерді бағындырды, – деген Бақытжан Әмірбекұлы жас ұрпақты тәрбиелеуге қомақты үлес қосқан 32 үздік педагогқа түрлі дәрежедегі марапаттарды табысталды.

Шара соңы концерттік бағдарламамен түйінделді.

Құрбанәлі ШАХАБАЙ

► ЖАЛҒАСЫ. БАСЫ 1-БЕТТЕ

«Құс қанат ғұмыр»

– Серік Томанов Таластан шығып, Алаштың ақынына айналды. Өмірін өлеңге арнады. Ақын жырларына қоғам шындығын арқау етіп, адам болмысы мен өмір философиясын терең толғады. «Адасып жүрген ақбөкен едім», «Пәруана», «Жұлдыздан терем өленді» секілді жыр жинақтары оқырманның ыстық ықыласына бөленді. Шынайы шығармашылықпен айналысып, бар ғұмырын жазуға арнады. Тағдырдың талай сынына өлеңімен жауап беріп, ағысқа қарсы жүзді. Өз жолын қалыптастырды. Бүгінде ақынды замандастары ғана емес, кейінгі жас буын да сағынышпен еске алып, өлеңдерін оқып, шығармашылығын құрметтейді.

Халқымызда «Жақсының аты өлмейді» деген аталы сөз бар. Бүгін біз осы сөздің мәнін тағы бір мәрте сезініп отырмыз. Серік Томановтың есімі де, жырлары да сіздердей жанашырлары мен оқырмандары барда ешқашан ұмытылмайды, – деген аймақ басшысы ақынның жары Бибігүл Оразбаеваға құрмет көрсетіп, естелік сыйлық табыстады.

Сондай-ақ кеште Серік Томанов атындағы республикалық мүшәйраның жеңімпаздары марапатталды.

► ЖАЛҒАСЫ. БАСЫ 1-БЕТТЕ

ЖЫЛЫТУ МАУСЫМЫНА ДАЙЫНДЫҚ ЖҮЙЕЛІ

Тараз қаласының әкімі Бақытжан Орынбековтің төрағалығымен жылыту маусымына дайындық бойынша штаб отырысы өтті.

Жиын барысында қала әкімдігі тұрғын жай коммуналдық-шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімінің басшысы Ғабит Алтаев жауапты кезеңге әзірлік жұмыстарының барысы туралы баяндады.

– 2026-2027 жылдардағы жылыту маусымына дайындық және оны өткізу туралы іс-шаралар жоспарына сәйкес, жылу өндіруші және тасымалдаушы кәсіпорындардың, әлеуметтік нысандардың, көпкөптерлі тұрғын үйлердің дайындығы толығымен қамтамасыз етілді. Барлық мекемеге дайындық паспорттары берілді.

Сонымен қатар жылу желілеріне гидравликалық сығымдау жүргізіліп, анықталған 76 ақау уақтылы қалпына келтірілді. Жылу желілерін жаңғырту бойынша 5 жоба жүзеге асырылып, 15,5 шақырым құбыр ауыстырылды. Құрылыс жүрген аумақтарды абаттандыру жұмыстарын 10 қазанға дейін толық аяқтау көзделіп отыр.

«QazaqGaz Aimaq» АҚ-ның ақпараты бойынша, шаһар аумағында газдандырылмаған 1 919 жеке үй бар. Осыған байланысты қала тұрғындарының биылғы жылыту маусымы кезеңінде тұтынатын көмір көлемі 9 595 тоннаны құрайды. Бүгінде қатты отынның қоры жеткілікті, – деді Ғабит Серғазыұлы.

Келесі кезекте білім беру және денсаулық сақтау нысандарының жылы-

Бірінші орынға Жамбыл облысының ақыны Табиғат Абаилдаев лайық деп танылса, екінші орынға Алматы қаласынан Нұртас Тұрғанбек, үшінші орынға Астана қаласының ақыны Олжас Сәндібек ие болды. Ал Серік Томановтың отбасы атынан тағайындалған арнайы жүлде жамбылдық ақын Арайлы Жақсылыққа табысталды.

Кеш барысында Бибігүл Оразбаева, белгілі ақын-жазушылар – Маралтай Райымбекұлы, Қазыбек Иса және Көсемәлі Сәттібайұлы Серік Томановтың өмір жолы мен шығармашылығы туралы естеліктерін бөлісіп, ақынның рухани мұрасы жайында сыр шертті.

Салтанатты шарада эстрада жұлдыздары мен Кенен Әзірбаев атындағы облыстық филармонияның өнерпаздары Серік Томановтың сөзіне жазылған әндерді орындады. Әуезді әндер мен ақын жырлары көрерменге ерекше әсер сыйлап, кештің мазмұнын аша түсті. Әдеби кешті танымал әнші Мейрамбек Беспаев «Құс қанат менің ғұмырым» әнімен қорытындылады.

Жұмаш ЖОЛБОЛДЫ

Құрмаш ҚАПТАҒАЙ

▶ ТАЛАП ПЕН ТӘРТІП

ЖАЯУҒА ЖОЛ БЕРМЕГЕНГЕ ЖАЗА ҚАТАҢ

Таразда жүргіншілер жолақтарын «Сергек» бақылайды

Таразда 2023 жылдың қаңтарынан бастап «Сергек» қоғамдық және жол қауіпсіздігі жүйесі іске қосылған еді. Алғашында аппараттық-бағдарламалық жүйе қаланың 48 жеріне орнатылған. Олар жылдамдықты шектен асыру, бағдаршамның тыйым салынған түсіне жүру секілді ереже бұзуды тіркеуге бағытталды.

Ашығын айту керек, әуелде темір тұлпар тізгіндеген тараздықтардың «Сергек» орнатылады» дегеннен-ақ мазасы қаша бастаған еді. Бұл бақылау жүйесі жұмыс істеп тұрған өзге қалалардағы жүргізушілердің «шалыс бассаң, артынан айыппұл келіп тұрады» дегені үрейлерін алғаны ма, әлде тәртіп сақшылары жоқ жерде көлігін қалауынша айдап үйренген әулиеаталықтар машинасын «емін-еркін басқарудан қалатын болды» деп қапаланғаны ма, әйтеуір «Сергектің» орнатылуын қолдағандардан гөрі қарсылық танытқандардың қарасы қалың болды. Алайда содан бері өткен 4 жылға жуық уақыт ішінде қаптаған камераға барлығының еті үйреніп кетті.

Ал биылғы қазаннан бастап аталған бақылау жүйесінің жаңа қызметі іске қосылды. Бұдан былай «Сергек» жаяу жүргіншілерге жол бермейтін жүргізушілерді де қадағалайды. Ішкі істер министрлігінің дерегі бойынша, 2023 жылдың аяғында Алматы қаласында пилоттық жоба ретінде іске қосылған жүйе жаяу жүргінші жолында көлік қағып,

анықтайды. Бұған дейін жүйе көлік жылдамдығын асыру, бағдаршамның тыйым салған сигналына өту, тұтас сызықты және тоқтау сызығын кесіп өту сияқты жол қозғалысы ережелерінің бұзылуын анықтап келген. Енді «Сергек» жүйесі жаяу жүргіншілер өткеліндегі қозғалысты да бақылайды. Нақты айтқанда, жаңа функция жаяу жүргіншілерді қағып кету қаупі жоғары жол бөліктерінде іске қосылыпты.

«Жаяу жүргіншілердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету – біздің негізгі міндеттеріміздің бірі. Жаяулар өткеліндегі жол-көлік оқиғалары әлі де өзекті мәселе болып отыр. Автоматты тіркеу жүргізушілердің жауапкершілігін арттырып, жолдағы тәртіпті күшейтуге ықпал етеді. «Заң мен тәртіп» қағидаты жолдағы қауіпсіздік пен әрбір жаяу жүргіншіге құрметтен басталады. Біздің мақсат – айыппұл салу емес, жол-көлік оқиғаларының алдын алып, азаматтардың өмірі мен денсаулығын қорғау», – дейді департаменттің баспасөз қызметі.

Жаңа функция алғашқы кезеңде қала мен облыстағы 16 жол

көшесі, С.Аққозиев көшесі, №73 («Хамрақұл» мешіті), Қ.Сәтбаев көшесі, №15 «А» («Гидро» аялдамасы) мен «Әулие-Ата» халықаралық әуежайы аумағының кіреберіс және шығарыс жолдарына орнатылған. Бұдан бөлек, жаңа жүйе облыс аумағынан өтетін «Батыс Еуропа-Батыс Қытай» автожолының 348-шақырымы, «Алматы-Ташкент» автожолының 252-шақырымы (Қордай ауданы, Сарыбұлақ ауылы), «Меркі-Шу-Бұрылбайтал» автожолының 124-шақырымы мен Шу қаласындағы Қ.Сәтбаев көшесі, №34 мекенжайында да жұмыс істейді.

«Сергек Group» компаниясының бас директоры Евгений Кимнің айтуы бойынша, жүйе компьютерлік көру технологиясы арқылы көлік пен жаяу жүргіншінің қозғалысын нақты уақыт режимінде талдайды. Алгоритм жүргізушінің әрекеті жаяу жүргіншінің өткелден өтуіне кедергі келтірген жағдайда құқық бұзушылықты автоматты түрде анықтайды.

– Жаяу жүргіншіге жол бермеуді автоматты түрде анықтау – цифрлық технологиялардың адам қауіпсіздігіне нақты пайда әкелетінін көрсететін шешімдердің бірі. Жаяу жүргінші – жол қозғалысындағы ең осал қатысушы. Сондықтан бұл функция жаяу жүргіншілер өткелдеріндегі қауіпті жағдайлардың алдын алуға бағытталған. «Сергек» жүйесі құқықбұзушылықтарды автоматты түрде анықтап, жолдағы жағдайды тәулік бойы бақылауға мүмкіндік береді.

«Сергек» ешқашан жай бейнебақылау камерасы болған емес. Жүйе басты екі басты мақсатты көздейді. Біріншіден, оның жұмысы қоғамдық орындарда, қаланың құқықбұзушылықтар жиі тіркелетін аудандарында, мектептердің жанында, тұрғын үйлердің аулаларында қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған. Ал жол қиылыстарындағы және сызықтық учаскелердегі бірнеше камерадан тұратын аппараттық-бағдарламалық кешендер жолдағы тәртіпті сақтауға негізделген. Жүйенің қауіпсіздікке байланысты басты мүмкіндіктерін ашып айтар болсақ, ол әкімшілік және

қылмыстық құқықбұзушылықтарды анықтауға және алдын алуға мүмкіндік береді. Жол қозғалысы ережелерін бұзуды анықтайды. Қоғамдық қауіпсіздіктен бөлек, балалар қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатымен мектептер мен балабақшаларда іске қосылған, – дейді Е.Ким.

Сонымен қатар «Сергек Group» өкілдері жаяу жүргіншілер жолағы маңындағы аппараттық жүйе әдеттегі камераға ұқсас қызмет атқаратынын, тәулік бойы жылдамдық асырған, жол таңбасын елемеген жүргізушілерді қадағалайтынын айтады. Ал өткелге жаяу жүргінші келгенде қосымша алгоритм іске қосылады екен.

– Жүргіншілер жолағының аумағына кірген жолаушыға жол бермеген жүргізушіні камера тіркеп алады. Жол ережесінің 106-тармағында «көлік құралы жүргізушісі реттелмейтін жаяу жүргіншілер өткелінде өзінің жүру бағыты бойынша жол бөлігін кесіп өтіп бара жатқан жаяу жүргіншіге жол береді» деп жазылған. Яғни, жүргізуші «зебраға» енді шыққалы жатқан немесе сол сәтте өткел бойымен өтіп бара жатқандарға жол беруге міндетті болады.

Камераға орнатылған шектеулі аймақтың шекарасы жол шетінен емес, жолақ ішінен басталады. Жаяу жүргінші алдынан өтіп кеткен соң көлік тыйым салынған аумаққа кірсе, бұл жол ережесін бұзу болып саналмайды әрі камераға түспейді. Жаяу жүргіншіге жол бермегені үшін айыппұлды камера емес, басқару орталығында отырған полицейлер салады. Яғни, жүргізушінің кінәсі бар-жоғын адам анықтайды, – дейді компания өкілдері.

Осы ретте біз тараздық көлік жүргізушілерінің аталған жаңашылдықтарға қатысты пікірін сұрап көрген едік. Олардың айтуынша, бұл өзгерістен кейін қалада кептеліс көбеюі мүмкін.

– Өрине, жол апатында адамдардың қазасын болдырмау үшін шаралар қолданған дұрыс. Дегенмен, бұл өзгеріс аумағына жаңадан аудандар қосылып, көлік саны еселеп артқан Тараз қаласында азанғы, түскі және кешкі уақыттарда кептелістің туындауына себеп болады деп ойлаймын.

Себебі кейбір адам асықпай, көліктер толық тоқтағанша өтпей тұрып алады. Ал әрбір адамды жаяу жүргіншілер өткелінен өткізіп тұрсақ, онсыз да тар көшеге сыймай келе жатқан машиналар жиналып қалады. Сондықтан мұндай сәтте жолаушыларды жауапкершілікке тарту керек деп ойлаймын.

Бұдан бөлек, кейбір кездері адамдар үлгермейтінін байқап, асыққан көлікті өткізіп жібереді. Мұндай сәтте жүргізушілер кінәлі боламыз ба? Ал жылдамдықпен келе жатқан көлік адамды байқамай қалуы мүмкін. Сол себептен мұндай шешімді қабылдарда көлік жүргізушілердің талабына құлақ асу керек еді, – дейді Ержан есімді көлік жүргізушісі.

Дегенмен, бұл жаңалыққа тұрғындар дән риза. Олардың айтуынша, тәртіп бұзатын жүргізушілерді камера арқылы жауапқа тартуды бағыдан қолға алу керек болған екен.

– Меніңше, осының арқасында көлік жүргізушілері адамдарға құрмет көрсете бастайды. Әйтпесе, жаяу жүргіншілер өткелінде өте алмай, қалбақтап қалатын едік. Енді осының арқасында жолда жүру жеңілдейтін болды. Тәртіпсіз жүргізушілерді жауапқа тартуды бұрыннан бастау қажет еді, – дейді Жанерке есімді қала тұрғыны.

Қазір Жамбыл облысындағы «Сергек» инфрақұрылымына қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ететін 2 050 бейнебақылау камерасы және жол қозғалысын бақылайтын 144 аппараттық-бағдарламалық кешен кіреді. Ал республика көлемінде аталған жүйе 2017 жылдан бері 13 қалада іске қосылған. «Сергек Group» компаниясының өкілдері құрамына 70 мың аппараттық-құрылымдық кешен кіретін жүйе жол-көлік оқиғаларындағы өлім-жітімді 50 пайызға, қоғамдық орындардағы қылмысты 40 пайызға дейін азайтуға үлес қосқанын айтады. Көрсетілген сандерекке сүйенсек, «Сергектің» расында да септігі мол көрінеді. Ал темір тұлпар саны жыл санап өсіп келе жатқан Таразда оның тиімділігі қаншалықты бола-рын уақыт ғана көрсетеді.

Еркін САЙЫН

қайтыс болған азаматтардың санын азайтуға айтарлықтай септігін тигізген екен. Енді бұл жүйе жолақпен жүргендерге жекіретін, «зебрадан» өткендерге зекіретін, жалпы, ереже бойынша жол беруді жөн көрмейтін жамбылдық жүргізушілерді жөнге салмақ.

Облыстық Полиция департаментінің ресми мәліметіне сүйенсек, «Сергек» аппараттық-бағдарламалық кешендері Тараз қаласы мен Жамбыл облысындағы бірқатар жол учаскесінде жаяу жүргіншіге жол бермеу деректерін автоматты түрде

учаскесінде жұмыс істейді. Атап айтсақ, бақылау жүйесі Тараздағы «Шапағат» (16) шағынауданында орналасқан №61 мектептің, Төле би даңғылындағы Тараз сервис және технология колледжінің, Ташкент көшесі, №300 үйдің маңында, Жауғаш батыр көшесіндегі №14 мектептің, Көшеней көшесі, №140 мекенжайындағы жанармай құю станциясының, Көшеней көшесі, №65 мекенжайындағы «Корзинка» дүкенінің қарсы бетінде, Ы.Сүлейменов пен Ұлбике ақын көшелерінің қиылысында орналасқан. Сонымен қатар А.Қосанов

► ҚОҒАМ ДЕРТІ

КӨНЕ ШАҒАРДА ЕСІРТКІМЕН КҮРЕС КҮШЕЙІП КЕЛЕДІ

Есірткіге қарсы күрес – қоғам қауіпсіздігін қамтамасыз етудің маңызды бағыттарының бірі. Сондықтан жас ұрпақты зиянды әдеттерден қорғау, олардың есірткі және психотроптық заттардың адам өмірі мен денсаулығына тигізер зардабы туралы түсінігін қалыптастыру баршаның ортақ міндетіне айналып отыр.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев жастар арасында есірткі қылмысының алдын алу, нашақорлықпен күресті күшейту және салауатты өмір салтын насихаттау бағытындағы жұмыстарды жүйелі түрде жалғастырудың маңыздылығын бірнеше рет атап өткен еді. Президенттің тапсырмасы аясында бұл бағыттағы профилактикалық жұмыстарды күшейтуге, жастарды спорт пен қоғамдық пайдалы іске тартуға ерекше мән берілуде. Бұл тұрғыда Тараз қаласында да ілкімді істер жүзеге асырылып жатыр. Айталық, қалалық полиция басқармасы Есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл бөлімінің мәліметінше, шаһар аумағында есірткіге қатысты жалпы 117 құқық бұзушылық анықталған. Оның ішінде – 77-сі қылмыс, 40-ы қылмыстық теріс қылқы санатына жатады.

– Қабылданған кешенді шаралардың нәтижесінде ағымдағы жылдың 9 айында заңсыз айналымнан жалпы көлемі 142 келі 411 грамм 46 миллиграмм түрлі есірткі заттарды тәркіленді. Оның ішінде 3 келі 80 грамм 83 миллиграмм гашиш, 17 грамм 59 миллиграмм героин, 135 келі 793 грамм 2 миллиграмм марихуана, 1 келі 234 грамм 94 миллиграмм каннабис өсімдігі, 63 грамм 68 миллиграмм каннабис шайыры және 2 келі 221 грамм 14 миллиграмм синтетикалық

Оның аясында 8 жедел мобильдік топ құрылып, қызметтік міндеттерін атқаруға 24 қызметкер мен қызметтік-іздістіру иттері жұмылдырылды. Жедел топтар қажетті техника, арнайы жабдықтар және қызметтік автокөліктермен қамтамасыз етілген. Аталған іс-шара басталғалы Тараз қаласы аумағында 12 адам қылмыстық жауапкершілікке тартылып, олардан 11 келі 106 грамм 57 миллиграмм түрлі есірткі заты тәркіленді. Бұдан бөлек, 5 адам қылмыстық теріс қылқы және әкімшілік жауапкершілікке тартылып, олардан 11 грамм 4 миллиграмм есірткі алынды, – дейді қалалық полиция басқармасының баспасөз қызметі.

Бүгінде есірткінің заңсыз айналымына қарсы күресте оның таралу арналарының алдын алумен қатар, дәрілік және психотроптық заттардың заңсыз айналымына да бақылау күшейтілген. Соның дәлелі – биылғы 21 қыркүйектен бастап «Дәрмек» жедел-профилактикалық іс-шарасының үшінші кезеңі жүргізілуде. Шара барысында 28 дана «Тригуболин» психотроптық заты, 3 келі 800 миллиграмм марихуана, 25 данаға оралған синтетикалық есірткі және 3 дана азот тотығы тәркіленген. Сонымен бірге Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқықбұзушылық туралы кодексінің 82-бабына сәйкес, дәрігердің рецептінің арнайы санаттағы дәрілік заттарды тұтынушыларға сатқан дәріханалар да жауапкершілікке тартылыпты.

Дегенмен, есірткі қылмысына қарсы күрестің нәтижелі болуы тек құқық қорғау органдарының жедел жұмысына ғана емес, оның алдын алуға бағытталған түсіндіру және тәрбиелік шаралардың жүйелілігіне де байланысты. Осыған орай Тараз қаласы Полиция басқармасы Есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл бөлімінің қызметкерлері жастар арасында профилактикалық жұмыстарды да тұрақты жүргізіп келеді. Есепті мерзім аралығында бекітілген жоспарға сәйкес орта және жоғары оқу орындарының оқушылары мен студенттері арасында нашақорлықтың алдын алуға бағытталған 473 профилактикалық іс-ша-

Жамбыл облыстық психикалық денсаулық орталығы және Жамбыл облыстық ЖИТС орталығымен бірлесіп профилактикалық іс-шаралар жоспары бекітілді. Соған сәйкес және жоспардан тыс ұйымдастырылған жұмыстардың нәтижесінде жыл басынан бері 56 профилактикалық іс-шара өткізілді. Оның ішінде 9 семинар-тренинг, 25 кездесу, 8 акция, 4 спорттық іс-шара, 9 граффити жазуларын өшіру жұмысы және 1 сұхбат ұйымдастырылды. Аталған іс-шараларға жалпы 4 500-ге жуық жас қамтылды.

Профилактикалық жұмыстар тек дәріс пен кездесулермен шектелмейді. Облыстық полиция департаментінің Есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл басқармасы және Кинология орталығымен бірлесіп жастар арасында тұрақты түрде түсіндіру кездесулері, акциялар және өзге де профилактикалық іс-шаралар да ұйымдастырылуда.

– Қазіргі таңда есірткі қылмысының алдын алуда ерекше назар аударуды қажет ететін бағыттардың бірі – заңсыз граффити жазуларын жою. Мұндай жазулардың қоғамдық орындарда пайда болуы жастарға кері әсер етіп, есірткіні насихаттау мен заңсыз айналымға жол ашады. Сондықтан шаһар аумағында осындай жазуларды анықтау бойынша тиісті жұмыстар тұрақты жүргізілуде. Бүгінге дейін атқарылған жұмыстардың нәтижесінде шаһар аумағындағы 250 локацияда анықталған граффити жазулары өшірілді. Сонымен қатар граффити жазуларын өшіру бойынша 10 акция ұйымдастырылып, олардың барысында 150 локациядағы граффити жазулары жойылды.

Бұл бағыттағы жұмыстарға жастардың өздерін де белсенді тартудың маңызы зор. Өйткені туған қаласының тазалығына үлес қосып, қоғамдық ортаға жауапкершілікпен қарау – азаматтық белсенділіктің нақты көрінісі. Осы ретте еріктілердің қоғамдық бастамаларын қолдауға бағытталған «Заң мен тәртіп» жобасын атап өтуге болады. Жоба аясындағы жұмыстарға волонтерлар де кеңінен тартылуда. Аталмыш бастамаға белсенділік танытып жүрген 10 волонтерға атқарылған жұмыстардың қорытындысы бойынша 50 мың теңгеден қаржылай сыйақы беру жоспарланып отыр, – дейді қалалық Жастар ресурстық орталығының директоры Азамат Лесбек.

Нашақорлықпен күресте жастардың бос уақытын тиімді ұйымдастырудың да маңызы зор екені белгілі. Осыған байланысты орталық тарапынан салауатты өмір салтын насихаттау, жастарды спортқа тарту және олардың пайдалы ортада уақыт өткізуіне жағдай жасау бағытында түрлі іс-шаралар ұйымдастырылуда. Атап айтқанда, ерлер арасында шағын футболдан 1 турнир, қыздар арасында волейболдан 1 турнир өткізілді. Спорттық шаралар жастар арасында салауатты бәсекелестікті қалыптастырып, командалық рухты күшейтуге мүмкіндік берді. Яғни, бұл бағыттағы жұмыстар бір реттік акциямен шектелмей, тұрақты профилактикалық сипат алып отыр.

Нашақорлықтың алдын алуда қазіргі заманғы ақпараттық құралдарды тиімді пайдалану да маңызды. Әсіресе жастардың басым

бөлігі ақпаратты әлеуметтік желілерден алатынын ескерсек, профилактикалық жұмыстарды осы алаңдар арқылы жүргізудің мәні зор.

– Осы мақсатпен 26 маусым – Халықаралық нашақорлыққа қарсы күрес күніне орай жастар арасында нашақорлықтың алдын алу және оның салдарын түсіндіруге бағытталған әлеуметтік мазмұндағы 4 қысқаметражды бейнеролик әзірленді. Ұзақтығы 1-8 минут аралығындағы бейнероликтер әлеуметтік желілерде жарияланды. Бұдан бөлек, жастардың шығармашылық әлеуетін пайдалана отырып, нашақорлыққа қарсы иммунитет қалыптастыруға бағытталған 1 постер, 1 фото және 1 бейнеролик байқауы ұйымдастырылды. Аталмыш күнге орай арнайы мерекелік кеш те өткізілді. Іс-шара барысында нашақорлықтың алдын алу, салауатты өмір салтын ұстану, жастардың бос уақытын тиімді ұйымдастыру және қоғамдағы жауапкершілікті арттыру мәселелеріне назар аударылды. Бұл іс-шараларға жалпы саны 2 000-ға жуық қала тұрғыны қамтылды.

Есірткі қылмысының алдын алудың ең тиімді жолы – оның салдарымен күресуден бұрын, жастар арасында дұрыс түсінік қалыптастыру. Жасөспірім мен жастың есірткінің адам өмірін қалай өзгертетінін, оның денсаулыққа, отбасына және болашаққа тигізер зиянын ерте түсінуі маңызды. Осы бағытта Жамбыл облысында қолға алынған профилактикалық жұмыстардың ауқымы да, мазмұны да кеңейіп келеді. Бір жағынан құқықтық түсіндіру жұмыстары жүргізілсе, екінші жағынан медицина мамандары тәуелділіктің денсаулыққа әсерін түсіндіреді. Ал спорттық және шығармашылық жобалар жастарға бос уақытын тиімді өткізуге мүмкіндік береді. Еріктілердің қатысуымен жүргізіліп жатқан жұмыстар жастардың қоғамдық жауапкершілігін арттыруға ықпал етеді. Мұндағы баршамыздың ортақ мақсатымыз – қоғам есірткіге қызығушылықтың өзіне жол бермейтін берік қоғамдық иммунитет қалыптастыру. Сондықтан әрбір жасқа дұрыс бағыт көрсету, оның спортпен, біліммен, шығармашылықпен және қоғамдық пайдалы іспен айналысуына жағдай жасау – нашақорлықпен күрестің ең тиімді жолдарының бірі, – дейді Азамат Қайратұлы.

Есірткісіз қоғам қалыптастыру – үздіксіз назар мен ортақ жауапкершілікті қажет ететін ұзақ жол. Бұл жолда отбасының тәрбиесі, мектептің тағылымы, достық ортаның ықпалы мен әр жастың өз таңдауының маңызы айрықша. Себебі бүгінгі жас – ертеңгі ел келбеті. Оның таңдауы өз тағдырына ғана емес, отбасының тыныштығы мен тұтас қоғамның келешегіне әсер етеді. Осы тұрғыдан келгенде әрбір жасқа сенім артып, оның бойындағы жақсы бастамаларды қолдау – баршамызға ортақ міндет. Өйткені салауатты әрі саналы ұрпақ қалыптасқан жерде қоғамның да болашағы баянды болмақ.

Құрмаш ҚАПАҒАЙ

есірткі бар. Сонымен қатар есірткі қылмысының алдын алу және оның таралуына жол бермеу бағытындағы жұмыстар да күшейтілді. Атап айтқанда, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 299-1-бабына сәйкес есірткі және психотроптық заттарды насихаттау немесе заңсыз жарнамалау фактілері бойынша 5 қылмыстық іс тіркелді. Шаһар аумағында анықталған 152-ден астам есірткіге қатысты граффити жазбалары өшіріліп, олардың қайта пайда болуына жол бермеу мақсатымен тиісті жұмыстар жүргізілді.

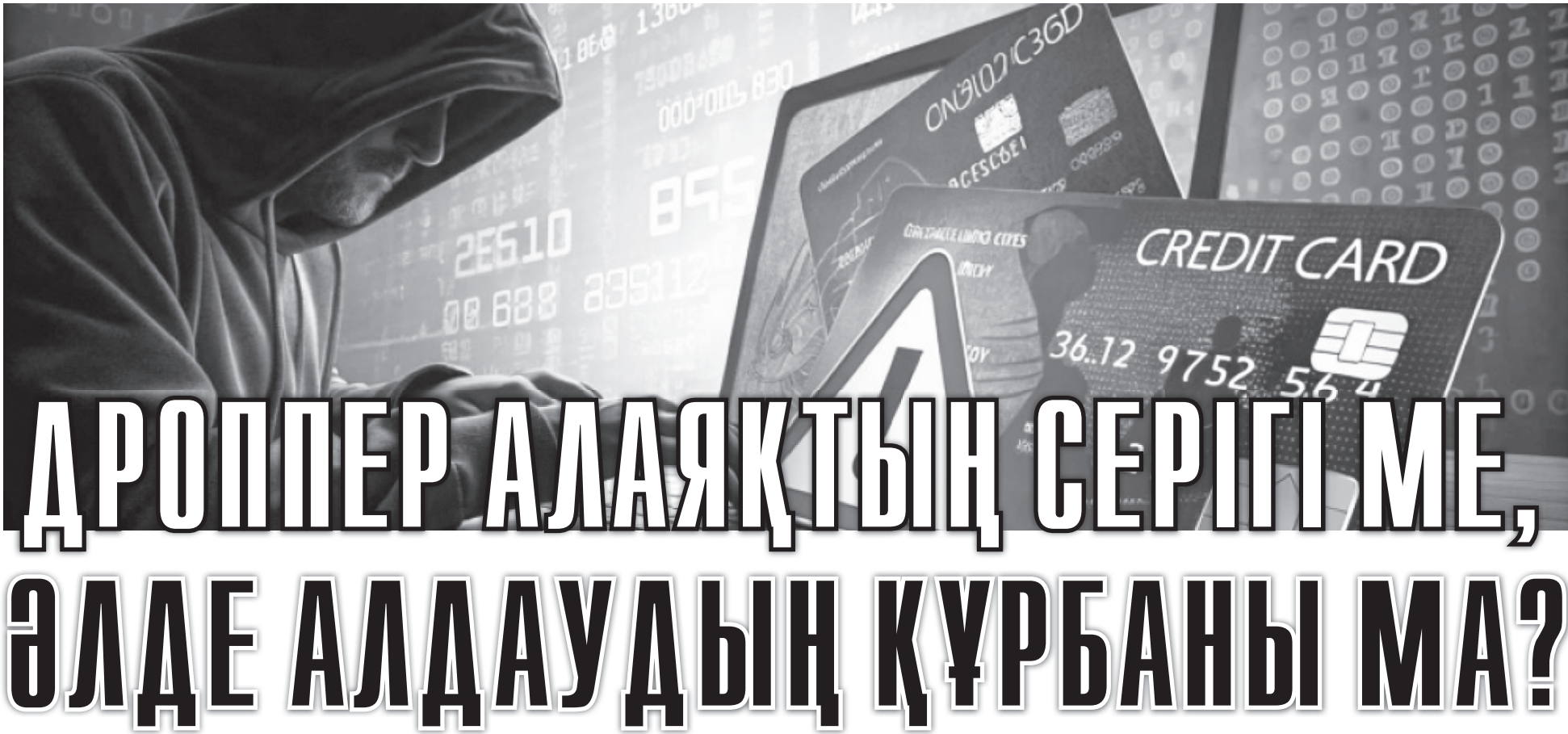
Заңсыз есірткі айналымының қаржылық тетіктерін тоқтатуға да айрықша мән берілуде. Осы бағытта «Антифрод» жүйесі арқылы нақты шаралар қабылданып, банктік шоттарды бұғаттау үшін 1 144 шот енгізілді. Ал жүргізілген алдын алу шараларының нәтижесінде бұғатталған заңсыз қаражат көлемі 5 526 615,01 теңгені құрады.

Есірткі қылмысының алдын алуға бағытталған жедел-профилактикалық шаралар да тұрақты түрде ұйымдастырылуда. Ағымдағы жылдың 1 шілдесінен бастап «Қарасора-2026» жедел-профилактикалық іс-шарасы өткізілуде.

ра ұйымдастырылды. Оның ішінде 85 акция, 51 «дөңгелек үстел», 36 семинар, 150 лекция, 35 конкурс және 42 спорттық іс-шара бар. Мұндай кездесулер барысында жастарға есірткінің адам денсаулығына, психологиялық жағдайына және болашағына тигізетін кері әсері түсіндіріліп, құқықтық жауапкершілік мәселелері кеңінен айтылуда. Жастардың бос уақытын тиімді ұйымдастырып, спортқа, шығармашылыққа және қоғамдық пайдалы іске қызығушылығын арттыруға бағытталған бастамалар да осы жұмыстардың маңызды бөлігіне айналып отыр. Атқарылған профилактикалық жұмыстардың барысы мен нәтижелері Тараз қаласы Полиция басқармасының Instagram әлеуметтік желісіндегі @taraz_police парақшасында тұрақты түрде жарияланады.

Қоғам дертімен күреске тараздық жастар да белсене атсалысып жатыр. Бұл бағытта қалалық Жастар ресурстық орталығы тарапынан Жамбыл облыстық полиция департаментінің Есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл басқармасы, «Januia medical center» ЖШС орталығы,

► «ЗАҢ МЕН ТӘРТІП»

ДРОППЕР АЛАЯҚТЫҢ СЕРІГІ МЕ, ӘЛДЕ АЛДАУДЫҢ ҚҰРБАНЫ МА?

«Картанды бере тұр, ақша түседі де, оны басқа шотқа аударып жібересің. Соған ақша төлейміз». Қазір мұндай ұсыныс әлеуметтік желіде, мессенджерде немесе таныстар арқылы жасалуы мүмкін. Бір қарағанда бұл – ешқандай арнайы білім мен тәжірибені талап етпейтін оңай жұмыс сияқты. Алайда сол «оңай ақшаның» артында интернет-алаяқтық, ұрланған қаражатты жылыстату және адамның өзіне төнетін қылмыстық жауапкершілік тұруы ықтимал.

Соңғы жылдары қаржы және интернет қауіпсіздігі саласында «дроппер» деген термин жиі қолданылып жүр. Қарапайым тілмен айтқанда, дроппер – қылмыстық жолмен алынған ақшаны өзінің банк шотына қабылдап, оны басқа есепшоттарға аударуға немесе қолма-қол ақшаға айналдыруға көмектесетін адам. Оның банк картасы немесе шоты қылмыстық жолмен алынған қаражаттың қозғалысын жасыру үшін пайдаланылады.

Дроппердің қылмысты өзі жасауы міндетті емес. Мысалы, интернет-алаяқ басқа адамның ақшасын алдап иемденді делік. Ұрланған қаражатты бірден өз шотына аударса, оның ізі оңай анықталуы мүмкін. Сондықтан қылмыскерлер басқа адамдардың карталарын, шоттарын пайдаланып, ақшаны бірнеше бағытқа жібереді. Осы жерде дроппер пайда болады. Ол ақшаға тікелей қатысы жоқ адам сияқты көрінгенімен, қаржы қозғалысының маңызды буынына айналады.

Ең қауіптісі – кейбір азаматтар өздерінің неге араласқанын бірден түсінбейді. Қылмыскерлер ешкімге «біз ұрланған ақшамен жұмыс істейміз» деп ашық айтпайды. Керісінше, «қосымша табыс», «қашықтан жұмыс», «ақша қабылдайтын оператор», «қаржы агенті» деген атауларды пайдаланады. Адамға нақты міндет ретінде тек ақша қабылдау және оны басқа шотқа аудару жүктеледі. Әр операция үшін сыйақы беріледі.

Жастар үшін мұндай ұсыныстың тартымды болуы түсінікті. Студентке тәжірибесіз-ақ ақша табу мүмкіндігі ұсынылады. Жұмыссыз адам үшін бұл уақытша табыс көзі болып көрінеді. Ал қаржылық қиындыққа тап болған азамат үшін бірнеше мың теңгенің өзі маңызды болуы мүмкін. Қылмыскерлер дәл осы жағдайды пайдаланады.

Осылайша адам «мен тек ақша аудардым» деп ойлағанымен, оның шоты арқылы басқа азаматтардан алаяқтық жолмен алынған қаражат өтуі мүмкін. Сол ақшаның кімге тиесілі екенін, қайдан келгенін білмеуі жауапкершілік мәселесін автоматты түрде жоймайды. Әр істің мән-жайы жеке зерттеледі, адамның әрекетіне, ниетіне және қылмыстық схемаға қатысу деңгейіне құқықтық баға беріледі.

Қазақстанда бұл мәселеге заңнамалық деңгейде де ерекше мән беріліп отыр. 2025 жылғы 16 қыркүйектен бастап Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне 232-1-бап енгізілді. Ол банк шоттарын, төлем құралдарын және өзге де қаржылық мүмкіндіктерді қылмыстық мақсатпен пайдалануға байланысты әрекеттер үшін жауапкершілікті көздейді. Өз шотын пайдалануға рұқсат бергені үшін үш жылға дейін, бөтен адамдардың пайдасына ақша аударымдарын жүзеге асырғаны үшін бес жылға дейін, ал дропперлік схемаларды ұйымдастырушылар үшін жеті жылға дейін бас бостандығынан айыру және мүлкті тәркілеу жазасы қарастырылған.

Бұл өзгерістің астарында маңызды мәселе жа-

тыр. Бұрын кей азамат өз банк картасын басқа адамға уақытша беруді немесе белгілі бір ақша аударымын жасап беруді «ұсақ нәрсе» деп қабылдауы мүмкін еді. Қазір мұндай әрекеттің қылмыстық схемаға қатысу болуы мүмкін екені және оның заңдық салдары бар екені анық көрсетілді.

Қаржылық мониторинг саласының мамандарының айтуынша, дропперлікпен күресте азаматтардың қаржылық сауаттылығы ерекше маңызға ие. Себебі қылмыстық схемалардың басым бөлігі адамды бірден қылмысқа шақырмайды. Алдымен сенім қалыптастырады. «Бір рет жасап көр», «ештеңе болмайды», «бұл заңды жұмыс», «тек ақша қабылдайсың» деген сөздер арқылы адамның күдігін сейітледі.

– Дропперлікке тартудың тағы бір тәсілі – банк картасын немесе шотты ашқаны үшін ақша ұсыну. Азаматқа «қартанды ашып бер, қалғанын өзіміз жасаймыз» деген ұсыныс жасалуы мүмкін. Кейде жаңа телефон нөмірін рәсімдеу, мобильді банкінгке қолжетімділік беру талап етіледі. Мұндай жағдайда адам өзінің жеке қаржылық инфрақұрылымын басқа біреудің пайдалануына берген болып шығады.

Шетелге ақша аударуға «көмектесу» де қауіпті. Мысалы, біреу шетелдегі туысына немесе серіктесіне ақша жіберу үшін сіздің шотыңызды пайдалануды сұрауы мүмкін. Оның орнына комиссия ұсынады. Бірақ бұл қаражаттың қайдан келгені белгісіз болса, мұндай операцияға келісу үлкен тәуекелге әкеледі.

Дропперлікке қатысты тағы бір маңызды мәселе – адамның қылмыстық схемаға қалай тартылғаны. Бір азамат әдейі ақша өткізуі мүмкін, екіншісі алдануы ықтимал, үшіншісі өз әрекетінің салдарын түсінбеуі мүмкін. Сондықтан әрбір жағдай жеке қаралады. Дегенмен, азамат үшін ең қауіпсіз ұстаным – өз банк шотын бөгде адамдардың қаржылық операцияларына пайдалануға бермеу.

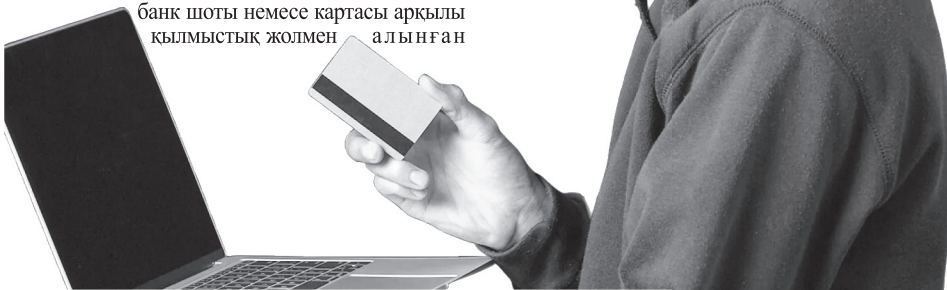
Тараз қаласында да бұл бағытта профилактикалық жұмыстар жүргізілуде. Жастар арасында түсіндіру жұмыстары жүргізіліп, мыңнан астам студент қамтылған. Оның барысында шамамен 100 студенттің бұған дейін үшінші тұлғалардың ықпалымен дропперлік схемаларға тартылғаны анықталған. Олардың арасында банк шоттарын және төлем карталарын ақша аударымдары үшін берген азаматтар да болған.

Бұл деректің өзі мәселенің ауқымын көрсетеді. Дропперліктің нақты адамдарға, нақты банк шоттарына және нақты қаржылық операцияларға қатысуы бар. Жамбыл облысында басқа мемлекеттердің 100-ден астам азаматының жеке сәйкестендіру нөмірін алып, банк шоттарын ашқаны және кейіннен төлем карталарын үшінші тұлғаларға бергені де анықталған. Мұндай фактілер қаржылық жүйені қылмыстық мақсатта пайдалануға тырысатын адамдардың түрлі жол іздейтінін көрсетеді, – дейді Жамбыл облысы бойынша

Экономикалық тергеп-тексеру департаменті басшысының орынбасары Ержан Кенжебаев.

Бұл тұста «Дропперліктің салдары қандай болуы мүмкін?» деген заңды сұрақ туындайтыны сөзсіз. Біріншіден, оның банк шоты бұғатталуы ықтимал. Екіншіден, қаржылық операциялар тексеріледі. Үшіншіден, полицияға түсініктеме беруге тура келеді. Егер оның әрекетінен қылмыстық құқықбұзушылық белгілері анықталса, мәселе қылмыстық іс аясында қаралуы мүмкін.

– Ең алдымен, азаматтар «Мен ақшаны ұрлаған жоқпын» деген уәж жауапкершіліктен босатпайтынын түсінуі керек. Егер адамның банк шоты немесе картасы арқылы қылмыстық жолмен алынған

қаражат өткізілсе, құқық қорғау органдары оның қайдан келгенін, кімнен түскенін, қайда аударылғанын, кімнің тапсырмасымен жасалғанын және шот иесінің бұл операциялардан қаншалықты хабардар болғанын анықтайды. Яғни, әрбір қаржылық операцияның өз ізі бар.

Сондықтан азамат өзіне «Егер ұсынылып отырған жұмыс заңды болса, неге менен банк картамды немесе шотымды пайдалануды сұрайды?» деген қарапайым ғана сұрақ қоюы керек. Егер жұмыс беруші нақты қызметтің мәнін түсіндірместен тек банк картасын ашуды, ақша қабылдауды және оны басқа шоттарға аударуды ұсынса, мұндай ұсынысқа күмәнмен қараған жөн. Сол сияқты SMS арқылы келген кодты сұрау, банк қосымшасына кіру деректерін талап ету немесе «бұл туралы ешкімге айтпа» деп ескерту – алаяқтық схеманың айқын белгілерінің бірі.

Банк картасы – адамның атына тіркелген қаржылық құрал. Оның көмегімен жүргізілген операциялар белгілі бір тұлғамен байланыстырылады. Сондықтан картаның ақша аудару мақсатын міндетті түрде анықтау қажеттігін түсіндіру керек. Әсіресе жастар әлеуметтік желілердегі жалған жұмыс ұсыныстарына жиі тап болуы мүмкін.

Бүгінде алаяқтар азаматтардың ақшасын ғана емес, олардың банк шоттары мен төлем карталарын да нысанаға алып отыр. Сондықтан әр адам өзінің банк шотына жасалған операцияларға жауапкершілікпен қарауға тиіс.

Дропперліктің қауіптілігі сол, азамат өзінің қылмыстық схемаға қатысып кеткенін бірден түсінбеуі мүмкін. Бүгін «бір рет қана» жасалған бірнеше мың теңгелік аударым ертең құқық қорғау

органдарының тексеруіне себеп болуы ықтимал. Сол кезде «Бұл ақша қайдан келді? Кім аударды? Неліктен сіздің шотыңызға түсті? Оны кімнің тапсырмасымен әрі қарай аудардыңыз?» деген сұрақтарға жауап беруге тура келеді.

Сондықтан біздің азаматтарға айтар басты кеңесіміз – өз банк картаның, шотыңызды және банк қосымшасына қолжетімділікті ешкімге бермеңіз. Түсініксіз қаржылық операцияға қатыспаңыз. Ал күмәнді ұсыныс түскен жағдайда ақша табудың жолы ретінде емес, қауіптің белгісі ретінде қабылданыз. Бір сәттік пайда үшін өзіңіздің қаржылық және құқықтық қауіпсіздігіңізге қауіп төндірудің қажеті жоқ, – дейді полиция капитаны Диана Біләл.

Дропперлік мәселесі бір ғана адамның қаржылық қауіпсіздігіне қатысты емес. Бұл – интернет-алаықтықпен қатар жүретін, оның жолын жеңілдететін тетік. Алаяқ біреудің ақшасын иемденсе, оны әрі қарай жылжыту үшін басқа адамның шоты мен картасын пайдалануға тырысады. Ал сол карта иесі өзінің қандай іске араласқанын кейде тым кеш түсінеді.

Сондықтан «қартанды бере тұр», «ақша қабылдап, қайта аудар сал», «осы үшін ақы төлейміз» деген ұсыныстарға жай ғана табыс көзі ретінде қарауға болмайды. Әсіресе жұмыс мазмұны түсініксіз болып, банк шотын немесе жеке деректерді пайдалануды талап етсе, одан бас тартқан дұрыс.

Бүгінде дропперлікке қарсы заң талаптары күшейіп келеді. Бірақ заңның қатаң болуының өзі барлық жағдайдың алдын ала алмайды. Ең тиімді қорғаныс – адамның өз қаржылық қауіпсіздігіне жауапкершілікпен қарауы. Өз картанды ешкімге бермеу, бөгде адамның ақшасын өз шотың арқылы өткізуден бас тарту және күмәнді ұсынысты тексермей қабылдамау үлкен тәуекелдің алдын алады.

Бірнеше мың теңге үшін жасалған аударымның соңы қайда апаратынын алдын ала ешкім білмейді. Сондықтан оңай ақшаға қызықпас бұрын, оның қандай жауапкершілікке әкелуі мүмкін екенін ойлаған жөн.

Арайлым ШАБДЕНОВА

▶ ТАНЫМ

Қазіргі кезеңде экстремизм мен терроризмнің алдын алу әлемдік қоғамдастық үшін маңызды мәселелердің бірі болып отыр. Бұл құбылыстар адам өмірі мен қауіпсіздігіне ғана емес, қоғамдық тұрақтылыққа, мемлекеттердің бейбіт дамуына және әлеуметтік келісімге де қауіп төндіреді. Сондықтан олардың пайда болу себептерін түсіну, таралу тетіктерін зерделеу және алдын алу шараларын жетілдіру – мемлекеттік органдармен қатар, ғылыми орта мен азаматтық қоғамның да маңызды міндеті. Экстремизм мен терроризм туралы сөз болғанда, ең алдымен, дін мен радикалды идеологияны ажырата білу қажет. Себебі экстремистік ұйымдар өз әрекеттерін ақтау немесе қоғамға әсер ету мақсатымен діни терминдер мен ұғымдарды пайдалануы мүмкін. Алайда белгілі бір топтың діни рәміздер мен ұғымдарға жүгінуі оның әрекеттерін сол діннің құндылықтарымен байланыстыра алмайды.

ДІНИ САУАТТЫЛЫҚ – ҚОҒАМ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ

Ғылыми тұрғыдан алсақ, экстремизм – белгілі бір идеялар мен көзқарастарды шектен тыс, төзімсіз және кей жағдайда күш қолдану тәсілдері арқылы жүзеге асыруға бағытталған күрделі әлеуметтік-саяси құбылыс. Ал терроризм – қоғамда үрей туғызу, қоғамдық қауіпсіздікке нұқсан келтіру немесе белгілі бір мақсаттарға қол жеткізу үшін зорлық-зомбылық әдістерін қолданатын қылмыстық әрекет.

Бұл екі ұғымды діни сеніммен тікелей теңестіру дұрыс емес. Өйткені діннің мазмұны мен экстремистік идеологияның мақсаты бір-біріне сәйкес келе бермейді. Керісінше, радикалды топтардың діни мәтіндерді өз идеологиясына бейімдеп түсіндіруі – дінді саяси немесе идеологиялық мақсатпен пайдаланудың бір көрінісі. Мұндай жағдайда діни ұғымдар бастапқы мазмұнынан ажыратылып, зорлық-зомбылықты немесе төзімсіздікті ақтаудың құралына айналуы мүмкін. Сондықтан экстремизмнің алдын алуда діни мәтіндерді дұрыс түсіндірумен қатар, олардың тарихи, мәдени және әлеуметтік контекстін ескеру маңызды.

Әлемдік діндердің рухани-адамгершілік жүйесінде адам өмірі мен қадір-қасиетін қорғау маңызды орын алады. Ислам дінінің негізгі құндылықтарының қатарында бейбітшілік, әділеттілік, мейірімділік, сабырлық және адамға құрмет

ұғымдары бар.

Құранда адам өмірінің қасиеттілігіне ерекше мән беріліп, жазықсыз адамның өмірін кинодың ауырлығы көрсетіледі. Осы тұрғыдан алғанда терроризм мен зорлық-зомбылықты діни міндет ретінде көрсету исламның негізгі қағидаларын бұрмалауға жатады. Исламдағы адамгершілік қағидалары адамның өзге адамдарға деген жауапкершілігін, әділеттілігін және ізгілігін арттыруға бағытталған. Сондықтан діни сенімді өшпенділік пен зорлық-зомбылықтың негізі ретінде көрсету – діннің шынайы мазмұнын біржақты түсіндірудің нәтижесі. Бұл жерде маңызды мәселе – дінді қорғау үшін басқа адамдарға қарсы тұру емес, керісінше діннің бейбітшілік пен ізгілікке үндейтін құндылықтарын дұрыс таныту.

Экстремистік идеологияның таралуына ықпал ететін факторлардың бірі – діни сауаттың жеткіліксіздігі. Діни терминдер мен мәтіндердің мазмұнын үстірт қабылдау, оларды контекстен бөліп қарастыру немесе сенімсіз ақпарат көздеріне жүгіну адамның бұрмаланған діни түсініктерді қабылдауына әкелуі мүмкін. Осы себепті діни сауаттылықты арттыру тек діни білім берумен шектелмеуі керек. Оның құрамына ақпаратты сыни бағалау, дереккөзді тексеру, түрлі пікірлерді салыстыру және діни мазмұндағы ақпараттың сенімділігін анықтау дағдылары да

кіреді.

Бұл мәселе әсіресе жастар үшін өзекті. Себебі қазіргі жас буын ақпараттың басым бөлігін әлеуметтік желілер мен интернет ресурстарынан алады. Ал цифрлық кеңістіктегі ақпараттың барлығы бірдей объективті немесе ғылыми тұрғыдан негізделген емес. Цифрлық технологиялардың дамуы ақпаратқа қолжетімділікті арттырғанымен, оның кері әсерлері де бар. Әлеуметтік желілер арқылы жалған діни түсініктер, өшпенділікке шақыратын материалдар және радикалды идеялар таралуы мүмкін. Мұндай жағдайда жастардың медиа сауаттылығын арттырудың маңызы арта түседі. Ақпараттың қайдан алынғанын анықтау, авторын тексеру, материалдың мақсатын түсіну, эмоционалды және арандатушы мазмұнды ажырату – қазіргі қоғам мүшесі үшін қажетті дағдылар. Радикалды сипаттағы контент көбіне адамның эмоциясына әсер етуге, қоғамды «біз» және «олар» деп бөлуге, төзімсіздікті күшейтуге бағытталуы мүмкін. Сондықтан жастарды тек қауіпті ақпараттан қорғау жеткіліксіз. Оларға ақпаратты өздігінен талдап, дұрыс қорытынды жасай алатын сыни ойлау дағдыларын қалыптастыру қажет.

Экстремизм мен терроризмнің алдын алу тек құқықтық немесе әкімшілік шаралармен шектелмейді. Бұл – әлеуметтік, білім беру, ақпараттық және рухани бағыттар

ды қамтитын кешенді жұмыс. Отбасы баланың дүниетанымы қалыптасатын алғашқы орта болса, білім беру ұйымдары оның әлеуметтік және азаматтық көзқарастарының дамуына ықпал етеді. Ал діни бірлестіктер мен білікті дінтанушылар діни мәселелерді дұрыс түсіндіруде маңызды рөл атқара алады. Мемлекеттік органдар, білім беру ұйымдары, діни бірлестіктер, бұқаралық ақпарат құралдары және азаматтық қоғам институттарының өзара іс-қимылы алдын алу жұмыстарының тиімділігін арттырады. Бұл ретте профилактикалық жұмыстың мазмұны да заман талабына сай болуы керек. Қазіргі жастарға тек ескерту немесе тыйым салу жеткіліксіз. Олармен ашық диалог орнатып, күрделі діни және әлеуметтік мәселелерді түсінікті тілде талқылау, олардың сұрақтарына ғылыми және объективті жауап беру маңызды.

Экстремизмнің алдын алудың ұзақ мерзімді тетіктерінің бірі – қоғамда бейбітшілік пен өзара құрмет мәдениетін қалыптастыру. Діни және мәдени әртүрлілік – қазіргі қоғамның объективті ерекшелігі. Түрлі көзқарастардың қатар өмір сүруі өзара сыйластық пен диалог мәдениетін талап етеді. Өзге адамның сеніміне, дүниетанымына және мәдени ерекшелігіне құрметпен қарау қоғамдық келісімнің маңызды негіздерінің бірі болып саналады. Осы тұрғыдан алғанда

діннің адамгершілік әлеуетін дұрыс пайдалану маңызды. Діни құндылықтар адамды жауапкершілікке, сабырлыққа, әділеттілікке, мейірімділікке және ізгілікке тәрбиелеуге бағытталғанда қоғамның рухани тұрақтылығына оң ықпал етеді.

Экстремизм мен терроризм – қоғам қауіпсіздігіне елеулі қатер төндіретін күрделі құбылыстар. Оларды белгілі бір діннің шынайы қағидаларымен теңестіру дұрыс емес. Радикалды топтардың діни терминдер мен ұғымдарды пайдалануы олардың әрекетін сол діннің құндылықтарымен байланыстыруға негіз бола алмайды. Экстремистік идеологияның алдын алудың маңызды шараларының бірі – діни сауатты, ақпаратты сыни бағалай алатын және өзге көзқарастарға құрметпен қарайтын қоғам қалыптастыру. Бұл бағытта діни білімді жетілдірумен қатар, медиа сауаттылықты арттыру, жастардың сыни ойлау қабілетін дамыту, діни мәтіндерді ғылыми әрі объективті түсіндіру және қоғамдағы өзара құрмет мәдениетін нығайту қажет. Бейбітшілік пен қоғамдық келісім – кез келген қоғамның тұрақты дамуының маңызды негізі. Ал оны сақтау тек мемлекеттік органдардың ғана емес, әр азаматтың ортақ жауапкершілігін талап етеді.

Жұмабек БЕКАРЫС,
дінтанушы

▶ ТАҒЫЛЫМ

Соңғы кезде болған оқиғалар қоғамның талқысына көп түсе бастады. Осы келеңсіз жағдайларды кейбір азаматтар дінмен байланыстырып та жатыр. Өкінішке қарай, радикалды көзқарастарда жұмақ пен әйелдің ортасына еркекті қоятын түсінік жоқ емес. Яғни, әйелдің жұмаққа баруы тікелей күйеуінің ризашылығына байланысты деп, «Бір әйелге күйеуі разы болған жағдайда қайтыс болса жұмаққа барады» (Тирмизи, «Рада», 10), – деген хадисті өздерінің нәпсісі мен эгосының құралына айналдырып жатады. Бұған кейбір уағызшылардың әйелдерді «ұруға» қатысты пікірлері қосылса, өздерін «таза мұсылман» санайтындар иланып, өмірлік жар етіп алған жан-дарға өктемдік көрсетуі «діннің рұқсаты» саналуы мүмкін.

Бірақ діндарлар арасында «Сендердің ең жақсыларың – әйелдеріне жақсы мәміледе болғандарың» (Тирмизи, «Рада», 11), – деген дүние көп насихатталмайды. Құранда: «Бір-біріңнен тыныштық табу үшін сендерге жұбайлар жаратуы, араларына сүйіспеншілік пен мейірім салуы – оның белгілерінен. Ойланған қауым үшін мұнда ғибрат бар!» – деуі де отбасындағы қатынастың ізгілікпен байланысты екенін көрсетеді. Халқымыз да «Үй іші ала болса, ке-

регенің басы толған бәле болады» деп отбасындағы тыныштықтың, татулықтың қаншалықты маңызды екендігін айтады.

Өзінің отбасын тастап, ерінің ұрпағын жалғау үшін өмірін арнаған, нәзіктігі мен әлсіздігі басты ерекшелігі болатын, мәңгілік жары етіп алған балаларының анасын жау көріп, тіл тигізу, қол көтеру отбасында сүйіспеншілікті арттырмайды. Тіпті, үлкен қисындық қайшылық саналады. Ал өзінің ең жақыны санала-

тын жұбайына қамқор бола алмаған «ер азамат» елінің қамын қалай жейді, ұлтының, руының, отбасының намысын қалай қорғайды?!

Сонымен бірге еркектің бас болуы да Құран Кәрімде: «Ерлер әйелдердің алдында басымдықта» («Ниса» сүресі, 34), – деп бекітілген. Себебі ислам отбасын асырауды ер азаматқа жүктеген. Бұл ер азаматқа абсолютті еркіндік берген деген сөз емес. Нұр сүресінің 30-аятында: «Мүмин еркектерге айт, көздерін харамнан және арын зинадан қорғасын!» – дейді. Бұл – отбасындағы тұрақтылықтың негізі. Жалпы, отбасындағы тұрақтылық өзара сенім мен сыйластыққа құрылады. Халқымыз «Еркек – үйдің егесі, әйел – үйдің шегесі» дегенде осы мәселені меңзейді.

Пайғамбардың: «Бір адамның ізгілік жолында жұмсаған ақшасының ең абзалы – отбасына жұмсаған ақшасы» (Риязус-Салихин, I, 329), – дегені отбасына жұмсалған қаражаттың ең абзал садақа екенін әйелін «Барни» тәттісі үшін ұратындар түсіне ме екен?!

Ата-ана балаларын тек қана ма-

териалдық тұрғыдан қамтамасыз етіп қана қоймай, жақсы тәрбиелеуі маңызды. «Ата-ана баласына жақсы тәрбиеден артық мұра қалдыра алмайды», – делінуі ұрпақтың рухани да жұтандықта болмауы керектігін білдіреді. Қазіргі кезде бала тәрбиесін көбіміз білім берумен, тамағын тойдырып, киімін бүтіндеумен шатастырып алып жатамыз. Ал білім әр уақытта рухани тәрбие бола алмайды.

Сондықтан қазақ «әке көрген оқ жонар, шеше көрген тон пішер» деп ата-анадан баланың көрген дүниесі оның рухани тәрбиесіне айналатынын топшылаған. Әрі «ұяда не көрсен, ұшқанда соны ілесін» деп отбасындағы тәрбиенің маңыздылығын көрсете білген. Әрине, айрандай ұйып отырған отбасылар аз емес, дегенмен «Бір адам жаман болса, замандастарының барлығы кінәлі», – деп Абай айтқандай, қоғамдағы келеңсіздіктің алдын алуға әрбір саналы азамат үлес қосуы керек. Саналы ұрпақтарымыз көп болсын!

Кеңшілік ТЫШҚАНҰЛЫ,
дінтанушы

ҰЯДА НЕ КӨРСЕҢ, ҰШҚАНДА СОНЫ ІЛЕСІҢ

► КЕЛЕЛІ КЕҢЕС

Әулиеата ауданы әкімдігінің ұйымдастыруымен тұрғындардың құқықтық сауаттылығын арттыру, қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және «Заң мен тәртіп» қағидатын қоғам арасында кеңінен насихаттау мақсатымен арнайы кездесу өтті.

«ЗАҢ МЕН ТӘРТІП» – ҚОҒАМ ҚАУІПСІЗДІГІНІҢ КЕПІЛІ

Шараға Әулиеата ауданының әкімі Барлық Төреханов төрағалық етті. Кездесуге Әулиеата ауданы полиция бөлімінің бастығы, қалалық прокуратура өкілдері, аудан әкімдігі салалық бөлімдерінің және коммуналдық мекемелердің басшылары қатысты.

Жиынның негізгі мақсаты – тұрғындармен мемлекеттік органдар арасында ашық диалог орнату, азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау, құқықбұзушылықтардың алдын алу және аудан аумағында қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша атқарылып жатқан жұмыстарды түсіндіру.

Кездесу барысында құқықтық тәртіпті сақтау, азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, қоғамдық орындардағы тәртіп, жол қозғалысы қауіпсіздігі, құқықбұзушылықтардың алдын алу, тұрғындардың өтініштері мен шағымдарын қарау мәселелері бойынша түсіндіру жұмыстары жүргізілді.

Сонымен қатар тұрғындарға заң талаптарын сақтау, өз құқықтары мен міндеттерін білу, құқықбұзушылықтың кез келген түріне жол бермеу және қоғамдық тәртіпті сақтаудың маңыздылығы түсіндірілді.

Кездесу барысында аудан тұрғындары өздерін толғандырған өзекті мәселелерін ортаға салып, жауапты мемлекеттік органдар мен мекеме басшыларына нақты сұрақтарын қойды. Атап айтқанда, тұрғындар тарапынан аулаларды абаттандыру және са-

нитарлық тазалық, тұрмыстық қатты қалдықтарды шығару, жолдардың жағдайы, көшелерді жарықтандыру, қоғамдық қауіпсіздік, құқықбұзушылықтардың алдын алу, коммуналдық қызметтердің сапасы және инфрақұрылымдық мәселелер бойынша ұсыныстар мен өтініштер айтылды.

Көтерілген әрбір мәселе жауапты сала мамандарының қатысуымен қаралып, тұрғындарға қолданыстағы заңнама талаптарына сәйкес нақты түсініктемелер берілді. Қосымша зерделеуді қажет ететін мәселелер бойынша тиісті жұмыстар жүргізіліп, жауапты мекемелерге нақты тапсырмалар берілді.

Әулиеата ауданының әкімі Б.Төреханов өз сөзінде тұрғындардың ұсыныс-пікірлері мен талап-тілектері аудан әкімдігінің тұрақты бақылауында екенін атап өтті.

– Заң мен тәртіп – қоғам тұрақтылығы мен азаматтардың қауіпсіздігінің негізгі кепілі. Бұл бағыттағы жұмыстар тек құқық қорғау органдарының ғана емес, барлық мемлекеттік органдардың, мекемелердің және тұрғындардың ортақ міндеті. Сондықтан халықпен ашық байланыс орнатып, көтерілген мәселелерді дер кезінде шешу маңызды, – деді аудан әкімі.

Сонымен қатар жиында мемлекеттік органдардың тұрғындармен кері байланысты күшейту, азаматтардың өтініштерін заң талаптарына сәйкес уақытылы

қарау және халықты алаңдатқан мәселелерді жергілікті жерде шешу қажеттігі айтылды.

Қалалық прокуратура өкілдері тарапынан азаматтардың құқықтарын қорғау, заң талаптарын сақтау және құқықбұзушылықтардың алдын алу бағытында түсіндіру жұмыстары жүргізілді. Ал полиция бөлімінің басшылығы аудан аумағындағы қоғамдық қауіпсіздік пен құқықтық тәртіпті қамтамасыз ету бойынша атқарылып жатқан жұмыстарға баяндама жасап, тұрғындардың сұрақтарына жауап берді.

Жиын соңында тұрғындар тарапынан көтерілген мәселелерді бақылауға алып, оларды шешу бойынша тиісті жұмыстарды жалғастыру тапсырылды.

Мұндай кездесулер тұрғындардың мемлекеттік органдарға деген сенімін арттырып қана қоймай, азаматтардың құқықтық сауаттылығын көтеруге, қоғамдағы құқықтық мәдениетті қалыптастыруға және қауіпсіз ортаны қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

«Заң мен тәртіп» қағидатын сақтау – қауіпсіз әрі тұрақты қоғам қалыптастырудың ортақ негізі. Қоғамдық тәртіп пен азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету бағытындағы жұмыстар Әулиеата ауданында жүйелі түрде жалғасын табады.

Әулиеата ауданының әкімдігі

► БӘРЕКЕЛДІ!

МЕЙІРГЕР МАМАНДЫҒЫНЫҢ МЕРЕЙІН АСЫРҒАН ЖЕҢІС

Медицина саласында кәсіби біліммен қатар, шапшаңдық, дәлдік, жауапкершілік пен адамға деген жанашырлық аса маңызды. Әсіресе мейіргер үшін теориялық білімді тәжірибеде дұрыс қолдана білу – кәсіби шеберліктің басты көрсеткіштерінің бірі. Осындай талаптарды тоғыстырған республикалық кәсіби шеберлік додасында Жамбыл облысының намысын қорғаған студент жоғары нәтиже көрсетіп, топ жарды.

1-2 қазан күндері Атырау жоғары медициналық колледжінің ұйымдастыруымен «MedSkills Atyrau-2026» II республикалық кәсіби шеберлік чемпионаты өтті. «Медициналық және әлеуметтік күтім» құзыреттілігі бойынша ұйымдастырылған байқауға еліміздің 16 өңірінен медициналық колледж студенттері мен сарапшылар қатысты.

Чемпионат барысында қатысушыларға тек медициналық процедураларды орындау шеберлігі ғана емес, әртүрлі жағдайда дұрыс шешім қабылдау, пациентпен қарым-қатынас

сәйкес бағалап, кәсіби шеберліктің нақты көрсеткіштерін саралады.

Екі күнге созылған тартысты бәсекенің қорытындысы бойынша Тараз қаласындағы Жамбыл жоғары медициналық колледжінің «Мейіргер ісі» мамандығы бойынша білім алып жүрген 4-курс студенті Ақмаржан Бөкенбай чемпионаттың I орын жүлдесін иеленді.

Жұніпмаз ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің бірінші вице-министрінің I дәрежелі дипломымен марапатталды. Дипломда студенттің «MedSkills Atyrau-2026» II

жасау, қауіпсіздік талаптарын сақтау және кәсіби білімін нақты жағдайда қолдану қабілеті сыналды.

Сайыс үш негізгі модуль бойынша ұйымдастырылды. «Емхана» бағытын қамтыған А модулінде қатысушылар процедуралық кабинет жағдайында инъекциялық емшараларды орындады. «Стационар» бағыты бойынша В модулінде пациентті тамақтандыруға қатысты тапсырмалар ағылшын тілінде орындалды. Ал «Үй жағдайы» аталатын С модулінде кант диабеті бар пациентке күтім жасау бойынша практикалық тапсырмалар берілді. А және С модульдеріндегі тапсырмаларды қатысушылар қазақ немесе орыс тілінде орындаса, В модулі толықтай ағылшын тілінде өткізілді.

Сайыстың әділ өтуіне сарапшылар құрамының да маңызы зор болды. Чемпионатты бағалауға еліміздің әр өңірінен біліктілігі расталған сарапшылар, сондай-ақ Атырау облысының медицина ұйымдарында практикалық тәжірибесі бар тәуелсіз мамандар қатысты. Олар қатысушылардың әрбір тапсырманы орындау барысын белгіленген талаптарға

республикалық кәсіби шеберлік чемпионатында жоғары нәтиже көрсетіп, кәсіби білімі мен практикалық дағдыларын шеберлікпен танытқаны атап өтілді. Чемпионат аясында сарапшылардың да еңбегі елеусіз қалған жоқ. «Медициналық және әлеуметтік күтім» құзыреттілігі бойынша ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің Ғылым және адами ресурстар департаментінің сертификаты сарапшы Жаннат Токташевға табысталды.

Ал чемпионаттың жоғары деңгейде өтуіне елеулі үлес қосып, кәсіби қолдау көрсеткен жетекшілер Раушан Мұхажанова мен Эльмира Күдебаева ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің Ғылым және адами ресурстар департаментінің Алғыс хаттарымен марапатталды.

Ләззат ҚУАНЫШБЕКОВА,
Жамбыл жоғары медициналық колледжі директорының оқу-тәрбие ісі жөніндегі орынбасары,
Ләззат МЕЙІРМАНОВА,
әдістемелік кабинеттің меңгерушісі

► ХАБАРЛАНДЫРУ

ҚОҒАМДЫҚ ТЫҢДАУЛАР ӨТКІЗІЛЕДІ

«Geologex» ЖШС «Жаңатас» кен орнының №2 фосфатты-кремнийлі тактас үйіндісінің техногендік минералды түзілуін әзірлеу кезінде жер қойнауын пайдалану салдарын жою жоспары бойынша қоғамдық талқылаулар нысанында қоғамдық тыңдаулар өткізетіні туралы хабарлайды. Жария талқылаулар 15.10.2026 ж. бастап 10 жұмыс күні ішінде ақпараттық жүйеде – ndbecology.gov.kz порталындағы Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі тура-лы Ұлттық деректер банкінде өтеді.

Қоғамдық талқылау нысанындағы қоғамдық тыңдауларды үйлестіруге жауапты орган – «Жамбыл облысы әкімдігінің Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ: s.agabek@zhambyl.gov.kz, Тараз қаласы, Абай көшесі №133 «А», 8 (7262) 45-15-03.

Ескертулер мен ұсыныстар ndbecology.gov.kz бірыңғай экологиялық порталында қабылданады.

Жобалық құжаттамаға тапсырыс беруші: «Geologex» ЖШС, БСН 131140015971, Алматы қаласы, Медеу ауданы, Қажымұқан көшесі, №22/5 үй. Тел: +7 (707) 599 10 05.

Әзірлеуші: «Есо Jer» ЖШС, БСН 200640023864, Қарағанды қаласы, Әлиханов көшесі, №37, 627 кеңсе, тел: 8 (7212) 31-98-76

► ОБЪЯВЛЕНИЕ

ПРОВОДЯТСЯ ОБЩЕСТВЕННЫЕ СЛУШАНИЯ

ТОО «Geologex» сообщает о проведении общественных слушаний в форме публичных обсуждений по Плану ликвидации последствий недропользования при разработке техногенного минерального образования Отвала фосфатно-кремнистых сланцев №2 месторождения «Жанатас». Публичные обсуждения будут проходить в информационной системе – Национальный банк данных о состоянии окружающей среды и природных ресурсов на портале ndbecology.gov.kz с 15.10.2026 г. в течение 10 рабочих дней.

Орган, ответственный за координацию общественных слушаний в форме публичного обсуждения, ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования акимата Жамбылской области»: s.agabek@zhambyl.gov.kz, г. Тараз, ул. Абая №133 «А», 8 (7262) 45-15-03.

Замечания и предложения принимаются на едином экологическом портале ndbecology.gov.kz.

Заказчик: ТОО «Geologex», БИН 131140015971, г. Алматы, Медеуский район, улица Хаджи Мукана, дом №22/5. Тел: +7 (707) 599 10 05.

Разработчик проектной документации: ТОО «Есо Jer», БИН 200640023864, г. Караганда, ул. Алиханова №37, оф. 627, тел: 8 (7212) 31-98-76

КУПЛЮ

Вывезем всё б/у и нерабочее из дома, квартиры, сарая, гаража.

Можно оптом. Избавим от устаревших и нерабочих вещей, бытовых товаров и техники, мелких станков, а также различного барахла времён СССР.

Купим: посуду, ковры, паласы, радиодетали, магнитофоны, столы, стулья, вольтметры, неликвиды заводов и организаций и т. п.

Телефон:
8 (708) 702 00 52

► К.МЫРЗАБЕКОВТИҢ ТУҒАНЫНА – 80 ЖЫЛ

Көркем әдебиеттің көкжиегін кеңейткен

Кейде адамның ғұмыры мен қалдырған ізі бір-біріне өлшем болмайды. Біреу ұзақ жасайды, бірақ артында санада қалатын сөзі аз. Енді біреу қысқа ғұмыр кешеді, алайда жүріп өткен жолы тұтас бір дәуірдің шежіресіндей болып, артынан қалған сөзі уақыт өткен сайын жаңғыра түседі. Кеңшілік Мырзабековтің тағдыры сондай еді. Қырық екі жыл ғана ғұмыр кешкен ақынның артында қазақ өлеңінің сан алуан соқпағына сүрлеу салған қомақты мұра қалды.

Кеңшілік Ағытайұлы 1946 жылдың 6 маусымында Торғай өңірінің Ақшығанақ ауылында дүниеге келген. Мектеп қабырғасында жүрген кезінің өзінде өлеңдері мен мақалалары газет беттерінде жарық көріп, қаламы ұшталды.

«Сонау жылы Ақшығанақ – Ақсайда,
Бір жас бала – жақсы бала жақсы ойда
Қой қайырып, қозы жайып жүруші ед,
Төбел тайы сылти ма, әлде ақсай ма?...

Онда ойы жоқ, ойы тіпті басқада,
Көз алдында қызыл-жасыл астана.
Төбел тайдың иіренетін үстінде

Проспектіде тұрғандай боп, масқара!» – деп жырлаған жас ақын арман қуып, Алматыға аттанады. Туған жердің төсінде қиялына қанат бітіріп, ауылдағы қарапайым тіршіліктің арасынан үлкен өмірді аңсаған бала арманын енді біліммен ұштастыруды мақсат етеді. Алдында – алып қала, жүрегінде – өлең, көңілінде – «журналист болсам» деген асқақ арман.

Талантты жастың талабын ұштап, қаламын шындаған қасиетті қара шаңырақтың бірі – Қазақ мемлекеттік университетінің «Журналистика» факультеті еді. Тұғырынан талай тұлғаны түлеткен осы білім ордасының табалдырығын аттаған жас ақын журналистиканың қыр-сырын меңгеріп, 1976 жылы аталған оқу ордасын тәмамдайды. Талантты қаламгер әр жылдары «Жетісу», «Лениншіл жас», «Қазақ әдебиеті», «Социалистік Қазақстан» секілді басылымдарда еңбек етіп, соңғы жылдары «Мәдениет және тұрмыс» журналының әдебиет бөлімін басқарды.

Бірақ Кеңшілікті журналистік қызметімен ғана тану оның шығармашылық табиғатын тарылтып көрсету болар еді. Ол – ең алдымен, сөздің салмағын сезінген ақын. Ақынның тұңғыш жыр жинағы – «Іңкәр дүние» 1972 жылы жарық көрді. Одан кейін «Дүбірлі дәурен», «Көктем көкжиегі», «Сәруар», «Революция перзенттері», «Замандас сыры», «Ауыл мен астана», «Қасиетті қас-қағым», «Балалық шақ балладалары», «Дәуір – дастан» секілді кітаптары оқыр-

манға жол тартты. Кейін ақынның таңдаулы шығармалары «Бір мысқал», «Жолға салдым көшімді», «Менің мұным – махабат» тәрізді жинақтарға топтастырылды.

«Ол ақын болуды, елінің белгілі азаматы болуды сол бала кезінен армандаған. Біз айтып отырған арманын Кеңшілік ақын сәл кейінірек «Келеді өсіп бір бала» атты өлеңінде:

«...Алыс та алыс, алыс бір сондай түкпірде,
Соғыстан соңғы тіршілікпенен жұп бірге.

Келеді өсіп, келеді өсіп бір бала,

«Арманға жетем түбінде, түптің түбінде!» – деп жырлап еді. Арман-жыр, жыр-арман уақыт өте келе орындалды, Кеңшілік Мырзабеков жиырма жасында елге танылған ақын болды. Ақын болғанда қандай, ерекше мәнерімен, айрықша нақышта өлең жазған қазақ поэзиясында өз жолын тапқан ақын болды.

Кеңшілік Мырзабеков – табиғат, махабат, азаматтық лирикала, баллада, поэма жанрын биікке көтерісуге зор үлес қосқан ақын. Кеңшілік поэзияның кез келген жанрында сөзді сазбен илегендей илейтін ақын десек, Кең ақын үшін ол да аз. К.Мырзабеков сөз құдіретін, қасиетін оқырманына ерекше көркем, қазақы тілмен жеткізе білген ерекше дарынды ақын еді десек, лайық болар. Оған Кеңшіліктің шығармашылығы туралы кең талдап, екшеп көрсеткен қазақтың белгілі ақын-жазушыларының сөздері куә. Кең ақын шығармаларының басты кейіпкерлері біз сияқты өзінің тұтастары, замандастары, соғыс кезінде еңбектерімен ерлік көрсеткен қыз-келіншектердің аяулы тағдырлары, сонау 45-65-ші жылдар арасындағы қазақ өмірінің жан шымырларат суреттері, табиғаты, – дейді журналист, әдебиеттанушы Жұмат Әнесұлы.

Кеңшіліктің поэзиясындағы айқын арнаның бірі – туған жер. Оның туған жері жай ғана географиялық мекен емес. Ол – адамның алғашқы қуанышы мен алғашқы мұны қалған қасиетті кеңістік. Ақын үшін ауыл – балалық шақтың мекені ғана емес, адамдық болмыстың бастауы.

Ж.Нәжімеденов пен К.Мырзабеков

Мәселен, «Арқалды» атты өлеңін бірге оқиық.

«Дәл сондай рақат кешіп көрмегесін,
Сағыну қиын туған жердің төсін.
Махаббат – арып-ашып сүйе білу,

Топырақ, жер киесін, ел мүддесін», – деп жырлайды.

Демек, ауылдың қарапайым тіршілігі оның өлеңдерінде үлкен философиялық мағынаға ие. Кеше ғана көз алдында тұрған қора-қопсы, жол, дала, өзен, ауыл адамдары уақыт өте келе адамның жадында өзгеше сипат алады. Балалық шақ алыстаған сайын ауыл да алыстайды. Бірақ ол алыстаған сайын адамның жүрегіне жақындай түседі. Кеңшілік поэзиясындағы ауылдың қадірі осында.

Қазақ әдебиетінде көктемді жырламаған ақын кемде-кем. Табиғаттың түлеп, тіршіліктің жаңаратын осы бір мезгілі талай ақынның жырына арқау болып, сан алуан сырын ашты. Бірі көктемді табиғаттың көркі арқылы танытса, енді бірі оны адам көңіліндегі жаңарумен сабақтастырды. Ал Кеңшілік Мырзабековтің көктемі – даланың өз тынысы, ауылдың күнделікті тіршілігі, төрт түліктің төлдеуі мен жердің бусанып, елдің жаңа қонысқа қамдануы арқылы көрінетін шынайы ауыл көктемі. Мысалы, «Көктемгі дала» өлеңінде:

«Көктемгі дала...

Кең дала,

Бусанып жатты жер жаңа.

Ала қанат төскейге

Қадады уық ел жаңа.

Боз жусан басы көгерді,
Төскейге жаңа төл өрді.
Көкжиек жақтан көк сағым
Көзіңді арбай жөнелді.

Жөңкиді бұлттар асығыс,

Бүркеді жаңбыр жас иіс.

Қатал да болса қайырымды,

Қайырымды болды-ау осы қыс», – деп жырлайды. Иә, Кеңшіліктің көктемі – бояуы қанық сурет қана емес, ауыл тіршілігімен тыныстаған көктем. Ақынның өзгешелігі де осында.

Қазақ поэзиясында балалық шақ тақырыбы – мәңгілік тақырыптардың бірі. Ақындардың көбі балалық дәуренді сағынышпен еске алып, оны адамның ең бір алаңсыз, кіршіксіз шағымен байланыстырады. Ал Кеңшілік Мырзабековтің «Балалық шақпен жолығу» өлеңінде бұл тақырып өзгеше өріледі. Болмысы бөлек өлеңде ақын түс көргені туралы толғайды. Түсінде өзі өскен ортаға, баяғы қыстауға қайта барады. Бірақ бала күніндегі қыстауды емес, уақыт табынан жүдеп, иесіз қалған қыстауды көреді. Ендігісін өлеңнің өзі айтсын:

«Түсімде түнде балалық шақпен

жолықтым,

Жорытқым келді, жоруга өзім қорықтым.

...Қыстауда жан жоқ,

Қалыпты қыстау қаңырап,

Қыстаудың көңін басыпты саңырауқұлақ.

...Жиденің анау шытынап біткен жерінен,
Суалған малға шарана төлдей теліген,
Уызға құмар уылжып үш-төрт
көк тамыр:
«Табиғат заңы – тіршілік», – дейді демімен.

Зым-зия інге ысқырып жылан зу етті,

Шым ұя, міне...Балапан бір топ шу етті.

Түсім ғой менің, сәбилік жүрек зу етті,

Ересек денем орнында ұстап жүректі.»

Өлеңдегі осы суреттердің әрқайсысы уақыттың белгісіндей әсер қалдырады. Бұл – уақыт пен адам, өткен мен бүгін, табиғат пен тіршілік туралы ойлы шығарма. Сондықтан өлеңді оқығанда біз бір адамның балалық шағына ғана емес, уақыттың өзіне үңілгендей боламыз.

Ал «Балалық шақ балладалары» – ақын шығармашылығының айрықша белесі. Бұл жинақ үшін оған 1987 жылы Лияс Жансүгіров атындағы сыйлық берілді.

Поэзияда жасандылықты жасыру қиын. Сөздің шын салмағы ақынның талантымен байланысты. Кеңшілік поэзиясының уақыт сынынан өтіп келе жатқаны осы табиғилығымен байланысты. Оның қырық екі жылдық өмірі аяқталғанымен, өлеңдегі өмірі жалғасып келеді. Қағазға түскен әр жолы – ақынның кейінгі ұрпақпен тілдескен үні. Ал сол үн естіліп тұрған кезде Кеңшілік Мырзабековтің өзі де әдебиет кеңістігінде өмір сүре береді.

Жұматай КӨКСУБАЙ

МЕНШІК ИЕСІ:
«Жамбыл-Тараз»
газетінің редакциясы» ЖШС

Бас директор –
АЙМАН ТЛЕУКЕЕВА

Қабылдау бөлмесі: 45-62-65

Бас редактор –
САЯТХАН САТЫЛҒАНОВ

Бас редактордың
орынбасары:
Жауапты хатшы:

Тілшілер:

Дизайнер:

Тілшілер:

Жарнама менеджері:

Нөмірдің кезекшісі:

Мұратхан ӘЛІМХАН
Құрбанәлі ШАХАБАЙ
Жұматай КӨКСУБАЙҰЛЫ
Арайлым ШАВДЕНОВА
Анель ТОТАНБАЕВА
Дариха УМБЕТИЯРОВА
Сәндібек ДОСТАНБЕКОВ
54-66-64
Жансая БАЗАРБАЕВА
Жұматай КӨКСУБАЙҰЛЫ

SMM БӨЛІМІ

Контент-редакторлар:

Жаннұр МУХАНОВА

Ақбота НҮРСЕЙІТҚЫЗЫ

Фото-видео монтаж:

Нұрлан БЕКТҮРСЫН

Авторлар пікірі редакцияның түпкілікті
көзқарасы емес. Қолжазбалар әдеби тұрғыда өңделеді және
авторға қайтарылмайды.
Ақпарат ақиқаттығына мақала авторы, ал жарнама мен
хабарландыру үшін тапсырыс иелері жауап береді. «Jambyl-Taraz»
газетінің материалдарын көшіріп басу үшін
редакцияның келісімі керек.

Мекенжайымыз:
Тараз қаласы, Ы.Сүлейменов, 7 «А»
e-mail: jambyltaraz1996@gmail.com
Жалпы тіражы: 11 048
Тапсырыс: 726

Газет қазақ және орыс тілдерінде аралас, аптасына екі рет шығады.

Мерзімді баспасөз басылымын, ақпарат агенттігін
және желілік басылымды есепке қою, қайта есепке
қою туралы №КЗ87VPY00060446 куәлік 2022
жылғы 2 желтоқсанда Қазақстан Республикасы
Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат
комитетінен берілген.

Жазылу индексі: 65605

Газет «ҚАНАТТЫ ҚАЛАМ ӘЛЕМІ» ЖШС-де
басылды.
Тараз қ., Төле би, 36 «Б»

Газет мекенжайымызға уақытылы келмесе,
мына телефондарға хабарласыңыз:

8 771 088 60 44

8 705 789 70 74